

Voorwoord 2
Inleiding..... 3
Hoofdstuk 1 Algemene inhoud minor en algemene doelen 3
Hoofdstuk 2 Beschrijving workshop, bijeenkomst en excursies..... 7
Hoofdstuk 3 IF-praktijkgids..... 23

VOORWOORD

Beste minorstudent,

Wij heten je van harte welkom op het IPA!

Je zal samen met andere Nederlandse studenten de Minor volgen en bepaalde onderdelen zullen gevolgd worden samen met de Arubaanse studenten van het derdeleerjaar.

Wij hopen dat je een goede leerervaring en een mooie tijd zult hebben op Aruba.

Wij wensen je dan ook veel succes toe met het behalen van de minor.

Minor team, IPA

INLEIDING

In dit programma staan de verschillende onderdelen waar de minor uit bestaat. In hoofdstuk 1 staat wat algemene informatie over de minor en worden de doelen beschreven.

Daarna volgt een beschrijving van de workshops en excursies die je gaat volgen tijdens de minor in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 staat een beschrijving van het praktijkprogramma, de opdrachten die jullie in de praktijk gaan uitvoeren. Tot slot zijn de bijlagen toegevoegd.

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE INHOUD MINOR EN ALGEMENE DOELEN

In het derdeleerjaar IPA verdiepen de studenten zich in thematisch- en projectgericht onderwijs. Het programma wordt vanuit een thema/project aangeboden. De hoofdleardoelen van het derdejaars programma en de minor zijn:

Een toekomstige leerkracht vormen:

- die naast een burger van de samenleving ook een wereldburger is. Dit houdt in dat hij/zij kritisch naar zijn/haar (directe) omgeving kijkt en de wereld om zich heen. Het gaat hierbij om kritisch denken, actief (wereld)burgerschap, met een open blik naar andere, 'vreemde' situaties toe.
- die een onderzoekende houding heeft en de thema's vanuit deze houding eigen maakt. Daarnaast heeft hij/zij een onderzoekende houding naar zijn/haar eigen functioneren als leerkracht.
- die een open houding heeft naar de innovaties die gaande zijn in het (Arubaanse) onderwijs en deze in zijn/haar eigen onderwijspraktijk toepast en uitprobeert.

Als wij kijken naar de Arubaanse situatie dan vinden wij het belangrijk dat de student in Aruba zijn/haar eilandelijke horizon verbreedt en kennis neemt van onderwijssituaties elders ter wereld. Vandaar dat een buitenlandse stage dan ook een verplicht onderdeel is van de opleiding. Tijdens dit programma voor de studenten van het IPA, zien wij het als een leerzame ervaring om de studenten uit het buitenland (in dit geval uit Nederland) mee te laten doen met een deel van dit programma. Wij willen dat er op deze manier uitwisseling plaatsvindt tussen de Arubaanse studenten en de Nederlandse studenten.

De hoofdthema's die wij in de minor behandelen zijn wereldburgerschap en duurzame ontwikkeling.

Wereldburgerschap

Er zijn vele definities, internationaal gezien, die betrekking hebben op de ontwikkeling van burgerschap binnen en buiten het onderwijs. De overeenkomsten die deze definities laten zien zijn de volgende: het gaat meestal om het ontwikkelen en behouden van democratie en rechten, om burgers (actief) te laten deelnemen aan de samenleving, de nadruk ligt op een volwaardige deelname en integratie in de samenleving en om het stimuleren van vormen van samenwerking en het bevorderen van een internationaal perspectief. Veelgebruikte begrippen die in deze definities voorkomen zijn: democratie, rechten, verantwoordelijkheden, gelijkheid, diversiteit en samenleving.

'Citizenship education looks to develop knowledge, skills and attitudes and values which enable students to participate as active and informed citizens in our democratic society within an international context'
(Aan de slag met actief burgerschap, KPC groep, 2003, pag. 28)

Op Aruba vinden we het belangrijk dat de studenten zich ontwikkelen als een kritisch burger in de Arubaanse samenleving en naar de wereld toe. Onderdelen die we zullen behandelen zijn kritisch denken, besluitvorming en beeldvorming.

Duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling houdt diverse landen in de wereld bezig. Er wordt op meerdere manieren gedacht over hoe we onze samenleving en wereld zo kunnen inrichten dat we op een duurzame (behouden) manier ons kunnen blijven ontwikkelen en kunnen groeien. De wereld wordt steeds drukker, we consumeren meer, de natuur en het milieu worden belast, fossiele brandstoffen raken zo langzamerhand op. Welke alternatieven zijn er en hoe kunnen we zorgen dat we onze omgeving leefbaar houden op een verantwoorde manier? Hoe kunnen we het milieu sparen, zijn er andere vormen van energie die we

kunnen gebruiken, kunnen we kijken naar ons leef- en eetpatroon?

Dit zijn allemaal vragen die met duurzame ontwikkeling te maken hebben.

Aruba is ook bezig met deze vragen en een toekomstperspectief voor 2025. Een belangrijke organisatie, geïnitieerd vanuit de overheid (DEACI: Department of Economic Affairs, Commerce and Industry), die zich hiermee bezig houdt is 'Aruba 2025'. Binnen deze organisatie zijn commissies opgericht die elk een topic van duurzame ontwikkeling voor Aruba vertegenwoordigen. Voorbeelden van thema's/onderwerpen van duurzame ontwikkeling zijn: cultuurbehoud, duurzaam toerisme, milieubehoud en gezondheid (Zie <http://www.youtube.com/user/NosAruba>)

Onderwijsvernieuwingen op Aruba

Cultuur, communicatie en Arubaniseren van het onderwijs

De Arubaanse samenleving en cultuur zijn sterk in beweging: vragen rond culturele en nationale identiteit, multiculturaliteit en eigenheid leven sterk in onze samenleving en op de scholen waarin we (gaan) werken. Communicatie is eveneens een actueel vraagstuk vanwege de meertaligheid op het eiland en in het bijzonder de toekomstige invoering van Papiamentu als instructietaal. Het onderwijs is bezig aan een proces van vernieuwing. Daarbij is het 'Arubaniseren' van groot belang. Met Arubaniseren bedoelen we dat het onderwijs moet aansluiten bij de belevings- en ervaringswereld van het Arubaanse kind en dat tevens rekening wordt gehouden met de diversiteit van de samenleving. Het verouderde, op Nederland gebaseerde, onderwijssysteem wordt vervangen door een onderwijsinhoud waarin elk kind zich kan herkennen. Het kind wordt gevormd voor een optimale deelname aan zowel de specifieke Arubaanse samenleving als aan zijn rol in de wereld.

Plan Nacional di Enseñansa

De visie op en de plannen van de vernieuwingen in het gehele Arubaanse onderwijs staan vermeld in het Plan Nacional di Enseñansa 2007-2017 (Het Nationaal Onderwijsplan, NOP, www.overheid.aw).

De visie voor het Arubaanse onderwijs is:

'Un ciudadano di mundo responsabel y satisfecho cu ta siña ba bida largo y ta contribui na calidad di bida di su comunidad' (Plan Nacional di Enseñansa, 2007-2017, pag.6)

'Een verantwoordelijke en tevreden wereldburger, die zijn hele leven leert en die bijdraagt aan de kwaliteit van het leven in zijn gemeenschap'.

Deze visie vertaalt zich naar vaardigheden kennis en houding voor de leerling, waaronder:

Pensamento mundial/ mondiaal kunnen denken

De leerling denkt vanuit een mondiaal perspectief, is kritisch en kan probleemoplossend denken

Comunicacion efectivo / effectief kunnen communiceren

De leerling kan lezen, schrijven en spreken in de vier talen die op Aruba het meest gesproken worden (Papiamentu, Engels, Nederlands en Spaans) op zo een manier dat hij zich goed kan uiten

Traha den team/ kunnen werken in een team

De leerling kan samenwerken, toont respect voor de ander en kan feedback geven en ontvangen

Flexibilidad y creatividad/ flexibel en creatief kunnen zijn

De leerling staat open voor nieuwe, andere perspectieven en is creatief zijn in werk

Tuma iniciativa/ initiatief kunnen nemen

De leerling kan voor zichzelf taken definiëren en prioriteiten stellen zonder teveel druk van buitenaf

Bron: Plan Nacional di Enseñansa, 2007-2017

Bovenstaande visies zijn onderdeel van de vernieuwingsplannen van het IPA zelf en hoe wij de studenten vormen als toekomstig leerkracht.

Wij werken in dit programma ook met competenties. Hierbij gaan we uit van het format van de SBL competenties zoals deze zijn geformuleerd in Nederland. Deze competenties zijn aangepast aan de Arubaanse context.

Hoofddoelen van de minor:

- De student ontwikkelt zich naast een burger van de eigen samenleving ook als een wereldburger. Dit houdt in dat hij/zij kritisch naar zijn/haar (directe) omgeving kijkt en de wereld om zich heen. Het gaat hierbij om kritisch denken, actief (wereld)burgerschap, met een open blik naar andere, 'vreemde' situaties toe. De student heeft een open blik naar Aruba toe en heeft een positieve houding in zowel zijn school/klas, op IPA en in de samenleving.
- De student leert de Arubaanse samenleving en cultuur vanuit verschillende vormingsgebieden kennen en leert door middel van reflectieopdrachten zijn of haar visie hierop te verwoorden.
- De student leert het Arubaanse onderwijs en de recente ontwikkelingen hierin te kennen en heeft kennis van het Arubaanse onderwijssysteem op zowel macro, meso als microniveau. De student heeft een open houding naar de innovaties die gaande zijn in het (Arubaanse) onderwijs en deze in zijn/haar eigen onderwijspraktijk toepast en uitprobeert.
- De student leert het Arubaanse onderwijs op microniveau kennen door praktijkopdrachten in de stageschool uit te voeren. Hij houdt hierbij rekening met de Arubaanse context en kan reflecteren hoe de praktijkervaring op Aruba bijdraagt aan zijn/haar ontwikkeling als leerkracht verder in zijn/haar opleiding in Nederland. De student laat hierin zien dat hij/zij heeft gewerkt aan zijn/haar praktijkcompetenties en reflecteert hierop.
- De student laat zien dat hij/zij actief bijdraagt aan alle onderdelen die hij/zij zal volgen. Dit houdt in een participerende bijdrage aan alle workshops, bijeenkomsten en bezoeken aan relevante instanties. De student laat een onderzoekende houding zien en maakt zich de thema's vanuit deze houding eigen. Daarnaast heeft hij/zij een onderzoekende houding naar zijn/haar eigen functioneren als leerkracht.

- De student laat gedurende zijn gehele stage een goede beroepshouding zien. Dit houdt onder andere in dat de student zich houdt aan de afspraken die van te voren zijn gemaakt met IPA en op de stageschool en zich houdt aan de algemene regels die gelden voor het IPA.

In hoofdstuk 2 worden per workshop de specifieke subdoelen/competenties aangegeven. In de praktijk zal er met competenties worden gewerkt. Dit zal nader worden toegelicht in hoofdstuk 3.

Werkwijze en Evaluatie

Tijdens dit programma zul je lezingen en workshops volgen en werken aan gezamenlijke en individuele opdrachten. Een deel van het programma vindt op het IPA plaats, een deel zal op de praktijkschool plaatsvinden en een deel zal bestaan uit bezoeken aan instanties, instellingen, musea etc.

Op het IPA kom je in contact met de Arubaanse studenten van het derdeleerjaar, een aantal bijeenkomsten worden gezamenlijk gevolgd en soms zijn er aparte bijeenkomsten met alleen de Nederlandse studenten.

In het programma wordt je begeleid en beoordeeld op jouw competenties op basis van een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). Je werkt aan een portfolio, waarin duidelijk wordt dat je de competenties hebt gehaald en in staat bent op deze behaalde competenties te reflecteren.

Begeleiding vanuit het IPA en praktijkschool

Op het IPA is jouw begeleider de heer Kees de Jong. Hij zal de inhoudelijke begeleiding van het programma doen en hij is beschikbaar voor algemene vragen of hulp omtrent zaken buiten het IPA.

In de praktijkscholen wordt je begeleid en beoordeeld door een mentor van de praktijkschool en een begeleider vanuit het IPA. Ook is er de mogelijkheid dat er vakdocenten van het IPA langs komen voor een bezoek.

Begeleiding vanuit de opleiding in Nederland

Wij zullen regelmatig e-mail contact hebben met een begeleider/contactpersoon van de hogeschool met name over de voortgang tijdens je stage op Aruba. Mochten er zich problemen voordoen, in welke vorm dan ook, dan wordt er vanuit het instituut contact opgenomen met de begeleider in Nederland.

Afronding

Je zal het minorprogramma afronden met een presentatie over jouw (stage) leerervaringen op Aruba en met een eindgesprek met enkele van onze docenten.

Nadat de opdrachten, de praktijk, de presentatie en het gesprek met een voldoende zijn afgerond ontvang je een certificaat ter waarde van 15 EC (1 EC=28 uur studie)

HOOFDSTUK 2 BESCHRIJVING WORKSHOP, BIJEENKOMST EN EXCURSIES

Rol als wereldburger

Vormingsgebied/Leerinhoud : Hende y Comunidad (Mens en Maatschappij), Idioma y Comunicacion (Taal en communicatie), Arte (beeldende vorming) gekoppeld aan de thema's wereldburgerschap/duurzame ontwikkeling

Bijeenkomsten : **Bijeenkomst 1 Rol als wereldburger**
Donderdag 11 februari 08.00-10.00
Bijeenkomst 2 Rol als wereldburger
Vrijdag 19 februari 8.00-10.00

Docent : Sergio Tromp

Studiebelasting : 10 uur 4 uur contactmomenten
6 uur opdrachten, reflectie en verwerking

Opdracht: Spiel, Ik als individu, deel van de samenleving en wereldburger

Competenties/indicatoren: 2K1, 2K3, 2K4, 3K2, 3K7, 6K1, 6K2, 7i1, 7i3

Inleiding

We beginnen de buitenlandse stage (minor) met stil te staan bij jezelf als uitgangspunt van je verdere studie en verblijf op Aruba. Als student heb je bewust gekozen om een onderdeel van je opleiding in het buitenland te volgen. Binnen die keuze heb je gekozen voor Aruba. Het is interessant om kort stil te staan bij die gemaakte keuze.

Gezien het feit dat je alles om je heen automatisch bekijkt door je eigen, persoonlijke bril en dat beslissingen die je neemt ook beïnvloed worden vanuit die bagage is het belangrijk hiervan bewust te zijn en te weten waarom en hoe je dit doet.

Jouw eigen persoonlijke visie is gevormd door jouw persoonlijke ervaringen en jouw sociaal-culturele achtergrond en omgeving, waaronder je opvoeding. Het is goed om daar in het proces van persoonlijke ontwikkeling en studie af en toe bij stil te staan. Zeker op momenten van het nemen van beslissingen. 'Kan ik beargumenteren waarom ik die keuze heb gemaakt of die mening ben toegedaan?' Je houdt jezelf als het ware een spiegel voor. Op basis van deze hernieuwde kennismaking met jezelf verken je de nieuwe omgeving en het studiegebied. 'Hoe zie je jezelf als individu, deel van de samenleving en als wereldburger, welke rol speel je binnen dit geheel? Op welke wijze is dit van invloed geweest op mijn beslissing een minor op Aruba te gaan volgen?

Beschrijving opdracht

Het spiegelbeeld dat je van jezelf gaat maken doe je in de vorm van een essay en een beeldende verwerking van de inhoud van je essay. In het essay laat je de verschillende aspecten van jezelf zien.

Deze aspecten benader je als individu, lid van de samenleving en als wereldburger. De aspecten die je wilt benadrukken kunnen van sociale, economische of politieke aard zijn. Specifieker kun je stil staan bij onderwerpen als taal, milieu, religie, multiculturaliteit, etc.

De informatie die je verkrijgt verwerk je in jouw "spiel/reflexion cultural", zodanig dat er een duidelijk beeld ontstaat van jezelf als cultureel wezen. Apart en uniek, maar met culturele aspecten die wij allemaal op een of ander manier delen en op eigen wijze interpreteren.

Centrale vraag die uiteindelijk in het essay beantwoord beargumenteerd moet worden is: In hoeverre en op welke wijze zijn al deze aspecten wel al dan niet van invloed geweest op mijn beslissing om op Aruba een minor te volgen.

Hieronder staan een aantal vragen die je wellicht op weg helpen, vooral bij de kunst van het kunnen

beargumenteren. Voor de duidelijkheid, deze vragen hoef je niet in je essay op te nemen. Zie dit als een oefening.

1. In hoeverre denk je dat de historie van het Koninkrijk der Nederlanden invloed heeft op je persoonlijke ontwikkeling? Wat uit dat verleden bijvoorbeeld heeft jou mede gevormd. Denk aan: 'opvoeding, tradities, familierelaties, cultureel erfgoed, onderwijs,?'
2. Kun je aan een Arubaanse medestudent uitleggen wat jouw algemene beeld is van de Nederlandse cultuur binnen een groeiend Europa en een 'kleiner' wordende wereld? Kun je spreken van een verrijking of verarming (verdwijnen van)? Wat is jouw persoonlijke bijdrage aan de maatschappij en het behouden en/of verrijken van de cultuur? Wat is cultuur eigenlijk? Spelen kunst en kunstuitingen hierin ook een rol?
3. Welke rol speelt taal in je eigen leven en binnen de maatschappij als geheel? ABN versus dialect, het gebruiken van meer en meer engelse woorden, straattaal en jongerencultuur, oude generatie migranten die het Nederlands niet beheersen,... Wat zou jouw taalbeleid zijn? Spreek je zelf meerdere talen, wat heb jezelf gedaan (of niet) om deze talen te beheersen en met welke redenen (als burger / als globalist)? Wat zal jij aan taalvisie aan je eigen kinderen meegeven?
4. Hoe kijk je tegen de economische ontwikkeling aan in Nederland, binnen Europa en op wereldniveau? Vind je dat je zelf mede schuldig bent aan de economische crisis?
5. In welke volgorde zie je jezelf als burger binnen de rij: Nederlander, Koninkrijkslid, Europeaan, Wereldburger.
6. Hoe zie je de toekomstige staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden?

Essay

Aan de hand van het nodige speurwerk heb je je "culturele beginsituatie" bepaald en schrijf je een essay waarin je dit speurwerk toelicht. Met deze spiegel in je hand beantwoord je de vraag: In hoeverre en op welke wijze zijn al deze aspecten wel al dan niet van invloed geweest op mijn beslissing om op Aruba een minor te volgen?

Beeldende verwerking

Je culturele beginsituatie is bepaald, je kunt jezelf weer in de spiegel kijken. Verwerk op een beeldende manier de voor jou belangrijkste aspecten van het beeld dat je ziet. Je bent vrij om te kiezen in welke vorm je dit wilt doen. Je kunt letterlijk kiezen voor de vorm van een spiegel maar andere vormen zijn ook denkbaar. Je kunt werken met foto's, tekstmateriaal, collagemateriaal,

Tijdens de workshop zal de verwerkingsopdracht nog verder worden toegelicht.

Evaluatie

De student levert zijn essay in bij de begeleider en neemt een kopie op in zijn portfolio. De beeldende verwerking wordt 'beoordeeld' tijdens de presentatie.

Meertaligheid op Aruba

Vormingsgebied : Idioma y Comunicacion (Taal en communicatie)

Bijeenkomsten : Workshop Meertaligheid op Aruba
Donderdag 11 februari: 10.30-12.00

Docent : Jessica van der Linden

Studiebelasting : 8 uur 1,5 uur contactmomenten
6,5 uur reflectie en verwerking

Beschrijving Workshop

De student volgt een workshop over de meertalige situatie op Aruba. De volgende leerinhouden komen aan bod:

- Historie van de meertaligheid op Aruba
- Huidige situatie: gegevens (Censo 2000)

Begrip Meertaligheid:

- Lesgeven en leren in een vreemde taal

Taalsituatie binnen het onderwijs:

- De omgangstaal in de school en met ouders.
- De verschillende moedertalen in de klas.
- Differentiatie in verband met de instructietaal.

Doelen

- De student heeft inzicht gekregen in de geschiedenis van de taalsituatie op Aruba.
- De student heeft inzicht gekregen in de huidige meertalige situatie op Aruba.
- De student heeft inzicht in de relatie onderwijstaal en moedertaal en de consequenties hiervan voor het lerende kind.

Portfolio onderdeel:

Reflectie (1 à 2 A4), met de volgende punten erin verwerkt:

- Wat zijn je verwachtingen vooraf van de taalsituatie op Aruba, zowel in de samenleving als op school?
- Kloppen je verwachten nav de nieuwe kennis en inzichten die je hebt opgedaan tijdens deze workshop?
- Maak een kleine collage van ongeveer 5 foto's waarbij je de taalsituatie in Aruba verbeeld. Dit kan zijn wat je ziet in het dagelijks leven, als wat je ziet op de school. Je kunt deze opdracht uitvoeren tijdens de excursies (bijv monumentenwandeling in San Nicolas) of in jouw dagelijkse bezigheden. Beschrijf bij elke foto kort waarom je gekozen hebt voor deze foto.
- Leerervaringen over de meertaligheid op Aruba (misschien ook link met Nederland?)

Het Arubaanse Onderwijs: Onderwijsvernieuwingen op macro, meso en microniveau

Leerinhoud:	Het Arubaanse Onderwijs: Onderwijsvernieuwingen op macro, meso en microniveau	
Bijeenkomsten:	Presentatie Vrijdag 12 februari: 08.00-09.30	
Docent:	Régine Croes e-mail: regine.croes@ipa.aw	
Studiebelasting:	6 uur	1,5 uur contactmomenten 4,5 uur reflectie en verwerking

Inleiding

Een van de belangrijke thema's waar jullie in deze minor bij stil zullen staan is het thema *onderwijsvernieuwing*. Het onderwijs op Aruba is volop in beweging. Sinds de Status Aparte in 1986 is er een sterke beweging om het Arubaanse onderwijs meer "eigen" te maken. Zoals jullie ook in het inleidende hoofdstuk kunnen lezen, wil het onderwijsveld echter naast het aanbieden van de "eigen" context ook studenten vormen die wereldburgers worden en overal ter wereld een actieve bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. Met de roep naar meer "eigen" inhouden is een spanningsveld ontstaan tussen aan de ene kant een focus op vernieuwingen van de leerstof en "wat het kind allemaal moet leren" en aan de nadere kant het rekening houden met de eigenheid van ieder kind, de eigen belevingswereld, leerstijl en interesses. Zo zijn zowel het leren werken met nieuwe leerstof, als het leren werken met nieuwe werkvormen die zoveel mogelijk het leren van de kinderen centraal stellen, belangrijke vernieuwingen die grote uitdagingen bieden voor het Arubaanse onderwijsveld. Een belangrijk thema binnen deze ontwikkelingen op weg naar "eigen" onderwijs dat beter aansluit bij de kinderen is het thema *Taal*. Hoewel de visie gericht is op een meertalig beleid in het onderwijs, waarbij de nationale taal, het Papiamentu, een centrale rol speelt, vergt het in de praktijk een hele grote omschakeling van het traditionele Nederlandstalige onderwijs naar een nieuw onderwijs waarin ook het Papiamentu, het Engels en het Spaans hun respectieve plaatsen innemen.

Inhoud

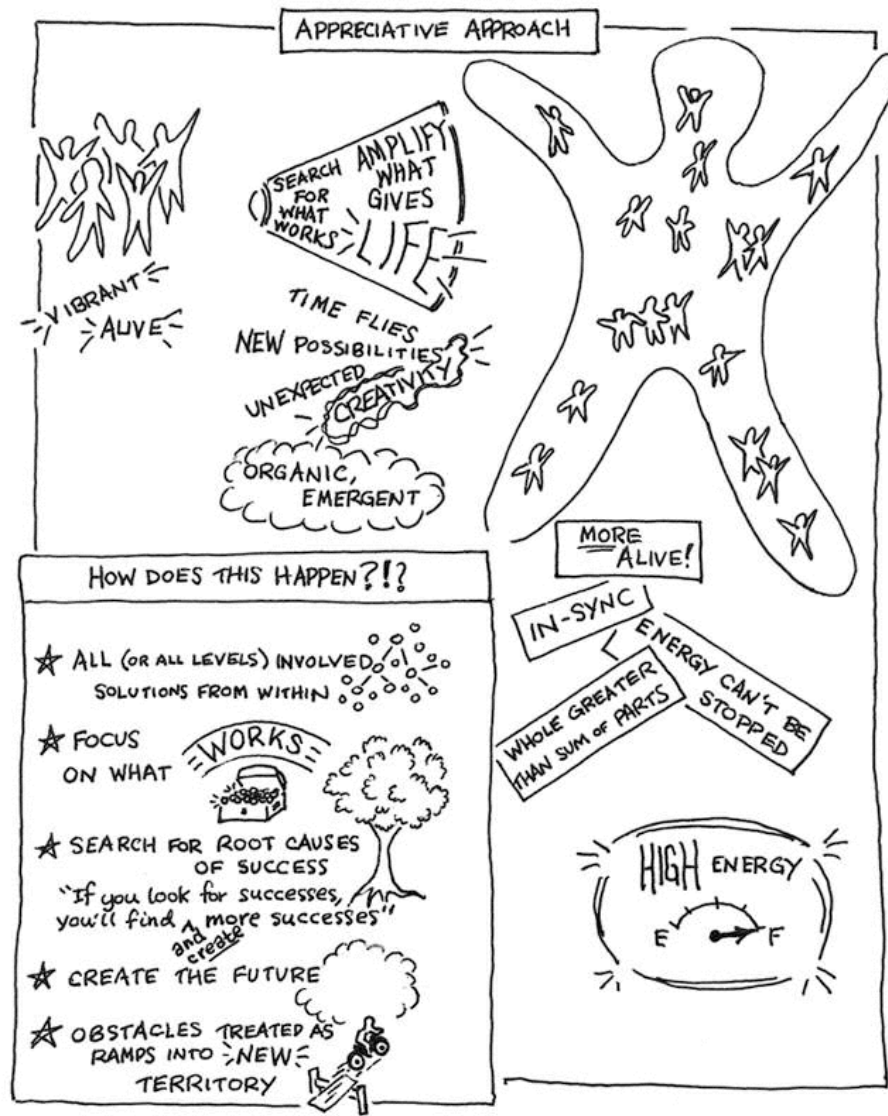
In deze bijeenkomst en de daaropvolgende opdracht gaan we in op de inhoud van de vernieuwingen die door beleidsmedewerkers en politici op macro-niveau uitgedacht en besloten worden. Maar we gaan vooral ook stilstaan bij hoe de onderwijsvernieuwingen in de dagelijkse praktijk van de school en in de klas vorm (kunnen) krijgen. Dit gaan we doen aan de hand van een veranderingsmodel wat ook tijdens het "Nos Aruba 2025" proces is toegepast, namelijk het Appreciative Inquiry model. Jullie gaan je verdiepen in een zelf gekozen vernieuwingsthema en hierover een kort verslagje schrijven.

Leerdoel

- Studenten kunnen een relatie leggen tussen vernieuwingen op macro-niveau en hun eigen school- en klassepraktijk
- Studenten kunnen een beeld vormen en beschrijven van goede praktijken in zowel hun eigen land als in het stageland met betrekking tot een zelf-gekozen vernieuwingsthema
- Studenten kunnen vanuit deze goede praktijken een aanbeveling doen hoe deze goede praktijken uitgebreid kunnen worden naar verdergaande concrete vernieuwingspraktijken in de school- of klassepraktijk.

Literatuur:

Ministry of Education, Social Affairs and Infrastructure. (2007) *The Learner Our Focus: Strategic National Education Plan 2007-2017*. Aruba. (zie onderstaande link voor dit document: <http://www.nosaruba2025.aw/pdf/Centro%20de%20conocimiento/Maneho/Strategic%20National%20Education%20Plan.pdf>) We behandelen hieruit hoofdstuk 3, pp. 49-73

Evaluatie:

Een kort verslag van 2 A-4 over de onderwijsvernieuwingen in de onderwijspraktijk. Dit verslag komt in jullie portfolio en voldoet aan onderstaande criteria:

- a) korte beschrijving van het gekozen vernieuwingsthema
 - a. ongeveer ½ A-4
 - b. verwijzingen naar het Nationaal Onderwijs Plan (zie onder kopje Literatuur)
- b) Inspirerende beschrijving van 2 uitgekozen goede voorbeelden uit de school- of klaspraktijk met afbeelding (foto/tekening/schets/schema) die de voorbeelden illustreren
 - a. ongeveer 1 A4
 - b. waar (naam school, plaats),
 - c. concrete inspirerende beschrijving van de vernieuwing
- c) Eigen idee hoe deze voorbeelden nog verder uitgebreid kunnen worden naar een verdergaande concrete vernieuwing in de (eigen) school- of klaspraktijk
 - a. ongeveer ½ A-4

Het Arubaanse Onderwijs: achtergronden en ontwikkelingen

Minor vakdomein : Het Arubaanse Onderwijs: achtergronden en ontwikkelingen
Docent : Drs. Jose Fernandes Perna
 (Mobil: 730 3570; E-mail: jose.fernandesperna@ipa.aw)

Bijeenkomsten: Op de donderdagen, 14:00-16:00 uur op het IPA
 (Februari: 11, 18 & 25; Maart: 04, 11, & 25)

Werkwijze : Vier workshops, een rondleiding en een werkbezoek

Studiebelasting : 40 uur → 15 uur (workshops, incl. rondleiding en bezoek);
 → 15 uur zelfstudie/minor-studietaken;
 → 05 uur voorbereiding landenpresentatie.

Programma-doelen minor-onderdeel AO/FE

Bij het afronden van dit minor-onderdeel, "Het Arubaanse Onderwijs: achtergronden en ontwikkelingen" (afgekort AO/FE), heeft de student:

- > kennis en inzicht verkregen in de achtergronden/kenmerken en de actuele (innovatie) ontwikkelingen in het Arubaanse onderwijsbestel;
- > kennis genomen van de onderwijsvisies/-concepten in het onderwijs, i.h.b. bij de zittende leerkrachten;
- > deelgenomen aan een scholen-rondleiding (secundair onderwijs) en een bezoek gebracht aan en gesprekken gevoerd met functionarissen werkzaam bij Directie Onderwijs Aruba;

Programma-inhouden minor-onderdeel AO/FE

Workshop 1: Achtergronden en kenmerken Arubaans onderwijs:

- > externe educatieve structuur;
- > onderwijsverzorgingsstructuur;
- > beheer-en administratieve structuur.

Workshop 2: Ontwikkelingen en innovatie-voorstellen:

- > het leerstofjaarklassensysteem en het probleem van zittenblijven;
- > de culturele oriëntatie binnen schoolcurricula en de taalproblematiek.

Workshop 3: Onderwijs Nederland – Aruba: een vergelijking:

- > overeenkomsten en verschillen;
- > vooruitblik op de landenpresentatie.

Workshop 4: Vakdossier AO/FE:

- > AO/FE studietaken, w.o. landenpresentatie;
- > zelf ingebrachte studietaken van de student/opleiding;
- > persoonlijk rapport(age): evaluatie-en leerpunten

Twee middagen in verband met de scholen-rondleiding en het bezoek aan Directie Onderwijs.

Competentie-ontwikkeling

Het minor-onderdeel AO/FE draagt vooral bij aan:

- a. competentie-verdieping in het samenwerken in een (cursus)team;
- b. competentie-verdieping in het samenwerken met de omgeving;
- c. competentie-verdieping in reflectie en (zelf)ontwikkeling.

Afrondingsvereisten

Ter afronding van het minor-onderdeel AO/FE, moet de student:

- a. de AO/FE studietaken uitwerken en opnemen in zijn Portfolio c.q. Vakdossier AO/FE; idem met de studietaken van de eigen opleiding en/of zelf ingebrachte beroepssituaties;

- b. samenwerken en participeren aan de landenpresentatie 'Onderwijs Nederland – Aruba: een vergelijking. Zie ook basisprogramma en landenbegeleider Kees de Jong;
- c. een persoonlijk rapport(age) uitschrijven met de voornaamste evaluatie-en leerpunten met betrekking tot het minor-onderdeel AO/FE.

Cursusmateriaal en bronnen

1. Fernandes Perna, J (2008) 'Achtergronden en ontwikkelingen binnen het Arubaanse onderwijs, cahier, 12 pag.;
2. IK-groep IPA (2005) 'Het Arubaanse Onderwijs', DVD-60 min.;
3. Onderwijsmarkt (1999) 'Het Arubaanse Onderwijs in beweging', 51 pag.;
4. PRIEPEB (1997) 'Een goed basisonderwijs: voorwaarde voor een betere toekomst', 12 pag.;

Relevante Websites

www.overheid.aw

www.minocw.nl

Tijdens de workshops worden de mogelijkheden binnen deze groep thema's besproken. De door de werkgroepen gekozen casus wordt vervolgens verbreedt en verdiept.

Evaluatie

De student levert de uitgewerkte casus in bij zijn begeleider en neemt een kopie op in zijn portfolio

Presentatie Nederland en Aruba

Leerinhoud	: Presentatie Nederland gekoppeld aan ervaring stage Aruba	
Bijeenkomsten	: Toelichting Presentatie Nederland en ervaringen stage aruba	
	Woensdag 17 februari 08.00-09.00	
	Workshop Presentatietechnieken	
	Woensdag 17 februari 09.30-11.00	
	Workshop Powerpointpresentatie en Landenblog	
	Woensdag 17 februari 11.30-13.00	
	Bijwonen oefenpresentaties Arubapresentaties	
	Dinsdag 23 maart 13.15-15.00	
	Presentatie 'Onderwijs Nederland en ervaringen stage aruba'	
	Maandag 29 maart 12.00-13.30	
Docent	: Kees de Jong, Irayka Yanez & Tae Harte	
Studiebelasting	: 16 uur	7,5 uur contactmomenten
		8,5 uur voorbereiding (er zijn 5 voorbereidingsuren voor deze presentatie al eerder opgenomen in het aanbod van het Arubaanse onderwijs: achtergronden en ontwikkelingen, in totaal dus 20 uur)

Opdracht: Presentatie Onderwijs in Nederland gekoppeld aan ervaring stage Aruba

Gelijk aan dat we aan onze studenten vragen een presentatie te houden over Aruba in het door hen te bezoeken stageland, vragen we ook aan jullie als 'minors' een presentatie te houden maar dan natuurlijk over Nederland. Gezien het aantal studenten (8) hebben we er voor gekozen om jullie als groep één presentatie voor te laten bereiden en uit te voeren.

Als basis voor de inhoud van de landenpresentatie hebben we een viertal clusters samengesteld. Cluster I is samengesteld vanuit binnen het curriculum voorkomende vormingsgebieden. Cluster II is samengesteld vanuit een algemeen maatschappelijke invalshoek. In cluster III ligt de nadruk op multiculturaliteit met daar in meegenomen meertaligheid. Binnen dit cluster speelt het vergelijken van Nederland en Aruba met betrekking tot multiculturaliteit en meertaligheid een rol. 'Meertaligheid' binnen de Nederlandse samenleving zal een ander karakter hebben dan de meertaligheid binnen de Arubaanse samenleving (onderwijs, Aruba is officieel tweetalig, ...). Cluster IV, onderwijs, vormt binnen de presentatie de belangrijkste cluster. De helft tot tweederde van de presentatie moet ingevuld worden vanuit dit cluster. Deze verhouding geldt niet voor het te schrijven profiel.

Cluster I:

Tijd, ruimte, natuur en bestaan

Cluster II:

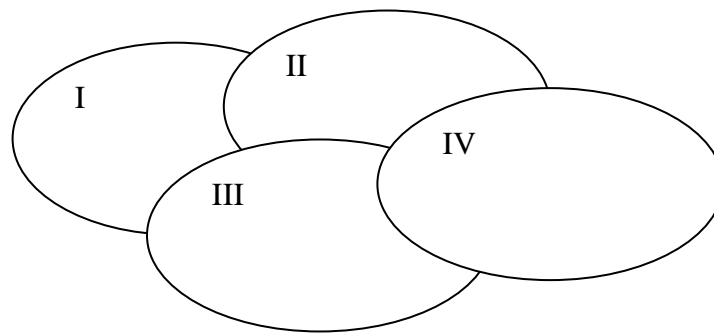
Sociaal- Cultureel - Politiek

- Algemeen
- Religie
- Kunst
- Sport
- Specifieke kenmerken van de Nederlandse cultuur
-

Cluster III:
Multiculturaliteit en meertaligheid

Cluster IV:
Opleidingsonderwijs (Pabo), onderwijs en onderwijsvernieuwing

Uitgaande van deze onderdelen maak je een profiel van de Nederlandse samenleving. Je merkt dat onderdelen van deze clusters elkaar overlappen.

Door het activeren van voorkennis en bestuderen van diverse bronnen (internet) wordt het profiel samengesteld. Het uitgeschreven profiel is de basisinformatie die gebruikt wordt voor de uitwerking van de presentatie. De verschillende manieren waarop een presentatie gegeven kan worden komt in een workshop aan de orde.

De werkwijze om tot het profiel te komen laten we in principe over aan jullie. Een manier is om voor het verzamelen van de nodige informatie te werken met subgroepen. Aan het einde echter moet er één verhaal liggen en elk lid van de groep moet kennis hebben van de gehele inhoud. Met andere woorden: geen losse aan elkaar geplakte stukjes tekst maar een goed lopend verhaal met inleiding, kern en slot. De totale omvang van het verhaal zal ongeveer vijf tot zes A4tjes beslaan. De duur van de presentatie is tussen de 20 en 30 minuten, echt niet langer!

De begeleiding van het inhoudelijke aspect van het profiel wordt gedaan door het gehele IF-team. Voor specifieke vragen met betrekking tot de presentatie (techniek) kunnen jullie je wenden tot Irayka Yanez en/of Tae Harte

Evaluatie:

Het uitgeschreven profiel wordt ingeleverd bij de begeleider. Elke student neemt een exemplaar op in zijn/haar portfolio. De presentatie wordt na afloop geëvalueerd.

Arubaanse ecologie/Flora en Fauna

Vormingsgebied	: Naturalesa y Tecnologia (Natuur en Techniek)	
Bijeenkomsten	: Workshop Flora en Fauna/Arubaanse ecologie Maandag 29 maart 08.00-10.00 Excursie: Spaans Lagoen, Mangel Halto en/of Parke Arikok Dinsdag 09.00-13.00	
Docent	: Mirscha Winterdal	
Studiebelasting	: 10 uur	6 uur contactmomenten 4 uur reflectie en verwerking

Minor aanbod week 8: Maandag en Dinsdag

Beschrijving

Introductie op de Planten en dieren van Aruba via biotisch en abiotische factoren die van grote invloed zijn op de Arubaanse ecologie. De student oefent in het gericht waarnemen vanuit de werkelijkheid

Algemene en specifieke doelen

Domein Levende Organismen
Subdomein: planten en dieren
<i>1. De leerling leert dat planten/dieren eigenschappen hebben die hen helpen te overleven in een bepaald milieu. (leefomgeving a.d.h.v. de 4 V's: voeding, voortplanting en verdediging omgeving en vijanden).</i>
1.1 Voorbeelden kunnen geven van aanpassingen van planten en dieren aan de omgeving.
<i>2. De leerling leert over de soorten planten die op Aruba voorkomen.</i>
2.1 tenminste 5 verschillende soorten planten in het veld herkennen aan de hand van de specifieke aanpassingen.
Subdomein omgeving
<i>1. De leerling leert over bijzondere ecologische plaatsen op Aruba aan de hand van organismen en de vier V's:</i> <i>voeding en ademhaling, voortplanting, verdediging tegen omgeving, verdediging tegen vijanden.</i>
1.1 een organisme bestuderen aan de hand van de 4V's
1.2 belangrijkste ecologische plekken van Aruba herkennen via foto,s en excursies.

Portfolio onderdeel:

Reflectie verslag (1 á 2 A4), met de volgende punten erin verwerkt:

- Eigen leerdoelen en verwachtingen
- Nieuwe kennis, vaardigheden en houdingen
- Ervaring achteraf

Benodigheden: waterschoenen, duikbril en snorkel, klembord en handouts

HOOFDSTUK 3 IF-PRAKTIJKGIDS

3.1 Inleiding

De beroepspraktijk is ook een onderdeel van de minor. Je zult in 2 basisscholen stage lopen. Dit is bij uitstek de omgeving waarin jij als student je competenties kan ontwikkelen en tonen door het uitvoeren van realistische en uitdagende taken.

De praktijkgids omvat zes paragrafen en meerdere bijlagen.

Paragraaf 3.1 is de inleiding.

In paragraaf 3.2 wordt beschreven wat competentiegericht praktijkleren inhoudt en welke competenties moeten worden verworven in de IF.

In paragraaf 3.3 wordt dieper ingegaan op het praktijkleren en wordt informatie gegeven over de organisatie van het leren in de praktijk.

In paragraaf 3.4 komt het begeleiden en beoordelen van het praktijkleren aan de orde.

In paragraaf 3.5 worden de verschillende instrumenten voor begeleiding en beoordeling besproken. In de bijlagen zijn deze instrumenten opgenomen.

In paragraaf 3.6 worden de praktijkkeisen en de activiteiten weergegeven.

We hopen dat deze praktijkgids je voldoende informatie biedt om voldoende houvast te hebben bij het leren van de praktijk in de scholen.

We wensen jou succes bij het vormgeven van het praktijkleren in de opleiding tot leerkracht!

3.2 Competentiegericht leren op de werkplek

Het beroep van leerkracht is boeiend, veelzijdig en uitdagend maar ook complex. In deze tijd wordt er veel van een leerkracht gevraagd. Naast het bieden van onderwijs aan kinderen is ook overleg noodzakelijk met collega's, ouders en externe instanties, moeten nieuwe methodes worden gekozen, activiteiten worden georganiseerd en worden nascholingscursussen gevolgd. Daar komt bij dat het onderwijs steeds meer op maat geleverd wordt en de school naast onderwijs ook de nodige individuele zorg biedt aan leerlingen. Een leerkracht is een echte duizendpoot!

Een leerkracht moet beschikken over een brede bekwaamheid. Een leerkracht dient competent te zijn om op adequate wijze om te gaan met allerlei vragen en problemen in de beroepspraktijk. Tijdens de opleiding moet je alle competenties eigen maken om als startbekwame beroepsbeoefenaar aan de slag te kunnen gaan. Competentiegericht opleiden vormt in de IF het uitgangspunt van opleiden.

Een competentie wordt gedefinieerd als het vermogen om relevante beroepssituaties effectief aan te pakken door kennis, vaardigheden, inzichten en attitudes te integreren en toe te passen. Competenties zijn dus meer dan een optelsom van genoemde aspecten; het is juist de samenhang, of de integratie dat maakt dat je in de complexe beroepspraktijk effectief kan handelen. Je zal de competenties stap voor stap moeten ontwikkelen tijdens de opleiding.

Tijdens de IF hanteren we zeven brede competenties, die samen het beroep van leerkracht beschrijven. De zevende competentie richt zich meer op je vermogen om te reflecteren op je eigen handelen en je ontwikkeling zelfstandig te sturen. De competenties vormen een bewerking van de in Nederland geformuleerde competenties en worden hieronder genoemd:

1. **Interpersoonlijk competent**
Het vermogen om op een goede manier leiding te geven, een vriendelijke en coöperatieve sfeer te scheppen en een open communicatie tot stand te brengen.
2. **Pedagogisch competent**
Het vermogen om een bemoedigend, veilig en uitdagende pedagogisch klimaat in de groep te realiseren.
3. **Vakinhoudelijk en didactisch competent**
Het vermogen om een krachtige leeromgeving voor leerlingen te realiseren, zowel in het kader van de afzonderlijke vakken als bij het vormen van vakoverschrijdend onderwijs.
4. **Organisatorisch competent**
Het vermogen om te zorgen voor een leef- en leerklimaat dat veilig, ordelijk, overzichtelijk en taakgericht is.
5. **Competent in het samenwerken met collega's**
Het vermogen om samen te werken in een team.
6. **Competent in het samenwerken met de omgeving**
Het vermogen om relaties met ouders, buurt en relevante instellingen te realiseren en te versterken.
7. **Competent in reflectie, onderzoek en ontwikkeling**
Het vermogen om op een kritische manier te kijken naar je eigen handelen en gedrag en steeds bereid te zijn deze te verbeteren.

De zevende competentie moet als voorwaardelijk worden gezien voor de ontwikkeling van de andere competenties, want als je niet in staat bent je eigen ontwikkeling te sturen op basis van reflectie, dan kan je je moeilijk ontwikkelen tot startbekwaam professional.

Competenties zijn weliswaar afgeleid van de taken die een leerkracht moet kunnen verrichten, maar ze zijn in zekere zin ook persoonlijk. De competenties worden door jou ingekleurd op basis van je specifieke kwaliteiten, visie en opvattingen. Omdat een competentie nog geen beeld geeft van het niveau dat je moet behalen tijdens de opleiding, gebruiken we daarvoor het competentieschema in de algemene

bijlage. In dit competentieschema staan de omschrijvingen van de soort handelingen dat je dient te kunnen verrichten op een gegeven niveau.

Competenties kan je eigenlijk pas volwaardig tonen in de praktijk, want dan heb je te maken met opdrachten en taken waarmee een leerkracht dagelijks wordt geconfronteerd. In het begin zullen het nog eenvoudige taken zijn, maar gaandeweg worden die taken meer complex en kan je laten zien dat je de competenties op een hoger niveau hebt ontwikkeld.

Hoe weten jij en je begeleiders of je een bepaald niveau hebt bereikt of wat je nog moet doen om dit niveau alsnog te bereiken? Daarvoor zijn indicatoren geformuleerd in het beoordelingsinstrument van de lesgeefcompetenties (zie de bijlagen van de beoordelingsinstrumenten). Bij elke competentie is (dmv indicatoren) het niveau beschreven.

Door middel van deze beschrijvingen kun je nagaan of jij deze aspecten al op het juiste niveau beheerst of dat ze nog meer (gerichte) aandacht behoeven. Op deze wijze kan je, in goed overleg met je begeleiders, nagaan hoe ver je ontwikkeling is gevorderd.

Samengevat/Belangrijk:

- Competentiegericht opleiden vormt in de IF het uitgangspunt van opleiden;
- Je zal de competenties stap voor stap moeten ontwikkelen tijdens de IF;
- Tijdens de IF hanteren we zeven brede competenties;
- Bij elke competentie is een lijst met indicatoren opgesteld, waarmee alle aspecten van een competentie worden benoemd.

3.3 Leren op de werkplek, praktijkleren

3.3.1 Visie op praktijkleren

In deze praktijkgids worden beschrijvingen van de verplichte praktijkactiviteiten gegeven. Daarnaast kan jijzelf activiteiten uitvoeren die je nodig acht om je eigen leerdoelen te bereiken. Dit heeft te maken met onze visie op competentiegericht opleiden:

- voor een deel worden de praktijkactiviteiten aangestuurd vanuit de opleiding;
- een groot deel wordt aangestuurd door de praktijkscholen;
- en voor een deel zal je op basis van je persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) een eigen keuze moeten maken welke activiteiten jij wilt uitvoeren om aan de bepaalde competenties te komen.

Op basis van reflectie en zelfsturing en met ondersteuning van de verschillende begeleiders (landenbegeleiders, praktijkmentoren, de algemene begeleiders en de vakbegeleiders) en docenten kan je op deze wijze werken aan je eigen persoonlijke competentieontwikkeling.

Competenties kunnen in de beroepspraktijk alleen ontwikkeld worden als je daartoe ook alle gelegenheid krijgt. Het is belangrijk dat je uitdagende taken kan uitvoeren in de praktijkschool, die adequaat aansluiten bij het niveau van je competentieontwikkeling. Aandachtspunt hierbij is het zicht op mogelijk succes. Er is sprake van succesvol handelen als je voldoet aan voorafgestelde criteria van jezelf en van de praktijkbegeleiders (mentor, AB'ers en VB'ers).

3.3.2 Opbouw praktijkleren in de IF

In de minor bezoek je twee stagescholen. Halverwege de stage rouleer je met je medestudenten naar een andere stageschool. Je moet drie keer per week aanwezig zijn op de praktijkschool om de activiteiten uit te voeren. Er is een verplichte **100% aanwezigheid** tijdens het praktijkleren. Op de woensdagen blijf je tot uiterlijk 15.00u op de praktijkschool voor intervisie/supervisie vanuit de opleiding en de praktijkschool. De exacte data en activiteitenplanning zijn opgenomen in de IF kalender. Als je door medische redenen (met doktersbrief) niet aanwezig kan zijn in de praktijk, dient dit ingehaald te worden op de eerstvolgende zelfstudiedag.

3.3.3 Praktijkbezoek

De opleiding en de praktijkschool zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van je begeleiding en zijn ook eindverantwoordelijk voor je beoordeling.

Je kan gevraagd of ongevraagd regelmatig bezoek krijgen van je AB'er en/of de vakdocentbegeleiders.

3.3.4 Logboek

Om de dagelijkse ontwikkelingen van je vaardigheden voor zowel jezelf als voor je begeleiders inzichtelijk te maken, wordt gebruik gemaakt van een logboek. Het logboek is een boek waar je je dagelijkse activiteiten vastlegt en je reflectie van de dag opschrijft. Tevens wordt het boek gebruikt door je praktijkbegeleider om tijdens lesobservatie feedback en tips te noteren. Kortom, hiermee kan je je eigen individuele ontwikkeling (leerproces) zichtbaar maken.

Het logboek vervult verschillende functies:

- persoonlijke leerarchivering;
- interactie tussen jou, je mentor en je AB'er over je planning, ontwikkelingen en prestaties;
- reflectie van de dag of uitgevoerde activiteiten en ook de feedback van je begeleiders.

Je dient het logboek iedere praktijkdag bij je te hebben ter inzage van je begeleiders. Het logboek dient ook ter ondersteuning van het maken van je praktijkmap.

3.3.5 Praktijkmap

Je houdt in je praktijkmap (ook stagemap genoemd) een overzicht bij van al je onderwijsactiviteiten. De praktijkmap dient elke praktijkdag aanwezig te zijn ter inzage van de begeleiders. Het is aan te raden om je praktijkmap elke dag te bewerken.

De praktijkmap bevat de volgende materialen:

- Beginsituatie van je school/klas
- Praktijkwerkplan (POP)
- Lesactiviteiten (lesvoorbereidingen)
- ALACT-modellen
- Beoordelingsinstrument Praktijkcompetenties
- Zelfevaluatie aan de hand van de praktijkcompetenties
- Een eigen verzameling van materialen die waardevol is om te bewaren

De praktijkmap is een onderdeel van je portfolio.

3.3.6 Lesvoorbereiding

Voor elke lesgeefactiviteit, dien je een lesvoorbereidingsformulier in te vullen. Voor je mentor vul je een verkorte lesvoorbereidingsformulier in. Voor je AB'er vul je de originele lesvoorbereidingsformulier in. Als je AB'er vindt dat je al vaardig bent in het voorbereiden van een les, kan je overgaan tot het maken van een verkorte lesvoorbereidingsformulier voor AB'er en mentor. Voor wat betreft de vakdocenten, raden we je aan om hun eerst te vragen wat zij van jou verwachten.

Samengevat/Belangrijk:

- In deze praktijkgids worden beschrijvingen van verplichte praktijkactiviteiten gegeven;
- Op basis van reflectie en zelfsturing en met ondersteuning kan je op deze wijze werken aan je eigen persoonlijke competentieontwikkeling;
- Er is een verplichte **100% aanwezigheid** tijdens het praktijkleren;
- Op de woensdagen blijf je tot 15.00u op de praktijkschool voor intervisie/supervisie;
- Je kan gevraagd of ongevraagd regelmatig bezoek krijgen van je AB'er en/of de vakdocentbegeleiders;
- Om de dagelijkse ontwikkelingen van je vaardigheden inzichtelijk te maken, wordt gebruik gemaakt van een logboek;
- Je dient het logboek iedere praktijkdag bij je te hebben ter inzage van je begeleiders;
- Je houdt in je praktijkmap (ook stagemap genoemd) een overzicht bij van al je onderwijsactiviteiten.

3.4 Begeleiding en beoordeling van het praktijkleren

Voor je optimale ontwikkeling is het belangrijk dat taken en verantwoordelijkheden in het algemeen en m.b.t. de begeleiding en beoordeling helder zijn. In deze paragraaf worden taken en verantwoordelijkheden van jou, de mentor, de algemene begeleider en de vakdocent begeleider nader toegelicht. Leren reflecteren staat centraal in de begeleiding en bij het werken op de opleiding.

3.4.1 De student (jij)

Jij bent verantwoordelijk voor je eigen leerproces. Jij leert van je ervaringen en reflecteert dagelijks op je gedrag in de praktijk.

Je organisatorische taken

Jij:

- bent op de hoogte van de inhoud van de praktijkgids;
- maakt een praktijkwerkplan en legt dit aan het begin van het praktijkleren voor aan je praktijkbegeleiders;
- plant je praktijkactiviteiten en houdt je mentor op de hoogte van je onderwijs- en lesactiviteiten die je vanuit de opleiding krijgt;
- maakt tijdig afspraken voor praktijkbezoeken van vakdocenten;
- bereidt je praktijkactiviteiten voor, voert deze uit en evalueert ze. Je kan daarbij gebruik maken van de instrumenten die de opleiding aanreikt;
- maakt voor elke lesactiviteit een lesvoorbereidingsformulier en overhandigt dit formulier vóór de les aan de mentor en aan de bezoekende begeleider(s);
- geeft minimaal 2 activiteiten per dag en bent op elk moment behulpzaam in de klas;
- beschrijft in je logboek alle tips, feedback, opmerkingen, reflectie, etc. van je dagactiviteiten;
- verwerkt regelmatig de punten uit het logboek;
- archiveert alle materialen overzichtelijk in je praktijkmap.

Jouw verantwoordelijkheden:

Jij:

- stelt jezelf actief op;
- neemt initiatief;
- bent kritisch naar jezelf;
- hebt een open houding naar je begeleiders;
- gedraag je als gast en teamlid op de praktijkschool;
- draagt tijdens de praktijkdagen een IPA-uniform.

3.4.2 Beroepshouding

In de IF is een juiste beroepshouding een aandachtspunt. Het gaat dan over op tijd komen, IPA-uniform dragen, je voorbereiden op je taken, afspraken nakomen, waar mogelijk collega's ondersteunen, etc. Jullie zijn al volwassen, en we mogen verwachten dat je je aan schoolregels houdt en een professionele houding aanneemt. Om toch op te kunnen treden bij een onvoldoende beroepshouding heeft de ab'er en mentor een aantal mogelijkheden.

Het gaat dan om de volgende voorkomende problemen met de beroepshouding:

- Te laat komen (je wordt geacht om een kwartier voor het begin aanwezig te zijn: 7.30u);
- Geen IPA-uniform aan;
- Brutale opmerkingen maken of geen begeleiding accepteren;
- Het zich onttrekken aan werkzaamheden die een schoolteam verricht en waarvan de school vraagt daaraan een bijdrage te leveren.

Mogelijkheden voor handelen:

- Je wordt direct geconfronteerd met het eigen gedrag;
- Je wordt verzocht om je gedrag te veranderen;

- Je wordt tot de orde geroepen;
- Er wordt een dringend gesprek gevoerd met jou over je beroepshouding;
- Je krijgt een waarschuwing;
- Je toegang tot de klas of school wordt ontzegd;
- Je AB'er wordt direct gewaarschuwd.

Indien je gedrag manifesteert dat als een onjuiste beroepshouding gezien kan worden, heeft de mentor in het uiterste geval de bevoegdheid jou de toegang tot het lokaal en de school te ontzeggen. Dit na een waarschuwing, in overleg met het hoofd van de school en AB'er. Als je de toegang tot praktijkleren is ontzegd wegens een onjuiste beroepshouding, dien je dat te melden bij het Bureau Praktijk.

3.4.3 De begeleiding van de mentor

De belangrijkste rol bij je begeleiding in de praktijk is weggelegd voor de mentor. De mentor is jouw primaire begeleider. Hij/zij ziet jou immers bij al je handelingen in de groep en begeleidt je bij het leren in de praktijk. Hierbij krijgt de mentor ondersteuning van de AB'er die regelmatig aanwezig is op de scholen op de praktijkdagen.

Organisatorische taken van de mentor

De mentor:

- informeert jou over de gang van zaken op de praktijkschool;
- geeft jou de gelegenheid om je op de hoogte te stellen van materialen, inrichting van het lokaal en andere ruimten van de school;
- informeert jou over de gang van zaken in de klas;
- neemt eventueel deel aan informatiebijeenkomsten van de opleiding;
- is op de hoogte van de inhoud van de praktijkgids;
- let op je beroepshouding;
- staat open voor vernieuwende ideeën van jouw kant of van de opleiding passend binnen de identiteit en onderwijskundige visie van de school;
- voert regelmatig (het liefst dagelijks) begeleidingsgesprekken d.m.v. feedback, tips met jou;
- kan meedoen aan intervisie/supervisie momenten;
- voert voortgangsgesprekken met de algemene begeleider namens de opleiding;
- geeft aan het eind van het praktijkleren samen met je AB'er een beoordeling.

Begeleidingstaken van de mentor

De mentor:

- daagt je uit;
- stimuleert je;
- zorgt voor een 'rijke' en veilige leeromgeving;
- geeft feedback, tips op je competentieontwikkeling;
- geeft je ruimte om zelfstandig tot een oplossing te komen;
- vergroot je zelfvertrouwen door de aandacht te richten op wat goed gaat;
- overlegt met je AB'er over gesignaleerde problemen;
- fungeert als een belangrijke informatiebron voor de AB'er in verband met de beoordeling.

3.4.4 De Algemene Begeleiding

De Algemene Begeleider (AB'er) heeft tot doel jou te begeleiden bij het efficiënt en met plezier doorlopen van de Integratieve Fase (IF). Uitgangspunt hierbij is dat je zelf verantwoordelijk bent voor je studievoortgang, daarbij ondersteund door goede begeleiding. De opleiding maakt gebruik van algemene begeleiders om je te ondersteunen bij de kwaliteit van het leren; de omslag naar competentieverwerving en het bewaken van je studievoortgang.

Organisatorische taken van de AB'er

De AB'er:

- informeert jou over de gang van zaken van competentiegericht leren;
- neemt deel aan informatiebijeenkomsten van de opleiding;
- is op de hoogte van de inhoud van de praktijkgids;
- let op jouw beroepshouding;
- staat open voor vernieuwende ideeën van jou kant;
- voert regelmatig begeleidingsgesprekken d.m.v. feedback, tips met jou;
- voert voortgangsgesprekken met de mentor namens de opleiding;
- ondersteunt de mentor en de praktijkschool in alle onderwijskundige taken;
- geeft aan het eind van de praktijkleren samen met je mentor een beoordeling;
- draagt de begeleidingsverantwoordelijkheid van je leerproces;
- stimuleert je reflectieve vermogen door middel van individuele gesprekken en groepsgesprekken gericht op je professionele ontwikkeling.

Begeleidingstaken van de AB'er

De AB'er:

- ondersteunt jou in de omslag naar zelfgestuurde competentieverwerving;
- geeft feedback, tips op je competentieontwikkeling d.m.v. intervisie en supervisie;
- geeft jou de ruimte om zelfstandig tot een oplossing te komen;
- vergroot je zelfvertrouwen door de aandacht te richten op wat goed gaat;
- overlegt met de mentor, opleiding over gesignaleerde problemen/bijzonderheden;
- fungeert als een belangrijke informatiebron voor de opleiding in verband met je voortgang.

3.4.5 De Vakdocent Begeleiding

De Vakdocent Begeleider (VB'er) heeft tot doel jou te begeleiden in de verschillende vakken/vormingsgebieden. Uitgangspunt hierbij is ook dat je zelf verantwoordelijk bent voor je studievoortgang, daarbij ondersteund door de vakdocenten. Alle vakdocenten kunnen geraadpleegd worden tijdens het praktijkleren.

Begeleidingstaken van de VB'er

De VB'er:

- bezoekt jou tijdens de lessen (op aanvraag);
- woont je les bij vanaf het begin tot en met het einde van de les;
- bespreekt de bijgewoonde les uitgebreid na en geeft feedback, tips op je competentieontwikkeling;
- mag ook aanwezig zijn tijdens de intervisie/supervisie op woensdagmiddag;
- geeft jou de ruimte om zelfstandig tot een oplossing te komen;
- vergroot je zelfvertrouwen door de aandacht te richten op wat goed gaat;
- overlegt met je AB'er en mentor over je voortgang en ontwikkeling tijdens het praktijkleren.

3.4.6 Beoordeling van het praktijkleren

IPA en de praktijkschool zijn samen eindverantwoordelijk voor je beoordeling. Aan het eind van het praktijkleren word je beoordeeld aan de hand van de verworven competenties. Als je de praktijkcompetenties minimaal tot het 'competent' niveau hebt behaald is je stage voldaan.

3.5 Begeleidings- en beoordelingsinstrumenten

Om je competentieontwikkeling te volgen en in kaart te brengen, zetten we verschillende instrumenten in voor begeleiding, beoordeling en reflectie. In de vorige paragraaf hebben we het al over het logboek en de praktijkmap gehad, hier volgen nog vier begeleidings- en beoordelingsinstrumenten:

- Praktijkwerkplan (stagewerkplan);
- Kijkwijzers (Rekenen en Taal);
- Evaluatieformulieren
- Beoordelingsinstrument Praktijkcompetenties

Hieronder volgt een nadere toelichting op deze instrumenten.

3.5.1 Praktijkwerkplan

Aan de hand van het intake assessment en schrijf je een praktijkwerkplan (onderdeel van je POP). Hierin komen de specifieke leerdoelen voor het praktijkleren. Je legt je praktijkwerkplan aan het begin van je stage voor aan je AB'er en mentor, zodat de begeleiders inzicht hebben in je concrete leerdoelen. Uitgangspunt bij het praktijkwerkplan is dat je zelf verantwoordelijk bent voor je eigen ontwikkeling en dat je zelf de regie in handen neemt, ondersteund door de begeleiders. Het praktijkwerkplan wordt opgenomen in je praktijkmap.

3.5.2 Kijkwijzers

De vaksecties Taal en Rekenen gebruiken een kijkwijzer tijdens het begeleiden en beoordelen van de studenten. Deze kijkwijzers geven gerichte aandachtspunten voor je observatie in de onderwijspraktijk. Er zijn kijkwijzers die ingezet kunnen worden voor verschillende activiteiten en voor specifieke leerkrachtvaardigheden. Je kan aan de mentor/AB'er/VB'er vragen om de kijkwijzer voor je in te vullen. Je kan natuurlijk ook zelf een kijkwijzer invullen. De kijkwijzer geeft een indicatie in hoeverre je de aspecten van een competentie beheerst. Zo kunnen sterke en nog te ontwikkelen punten zichtbaar worden. Voor de kijkwijzers kan je de twee vaksecties benaderen.

3.5.3 Evaluatieformulieren

Aan de hand van de evaluatieformulieren en je eigen logboeknotities en andere vormen van feedback maak je een alactmodel. In elke lesvoorbereiding geef je aan aan welke competentie(s) je gaat werken. De competenties worden uiteindelijk beoordeeld in het Beoordelingsinstrument Praktijkcompetenties (zie volgende paragraaf). Zowel je stagementor, AB'er als de vakdocent kunnen de evaluatieformulieren gebruiken.

3.5.4 Beoordelingsinstrument praktijkcompetenties

Aan het begin van de minor geef je aan op welke competenties je nog 'beginnend' of 'ontwikkeland' bent en van welke je al denkt 'competent' of misschien wel verder denkt te zijn. Hiervoor kun je het beoordelingsinstrument van de praktijkcompetenties gebruiken. Bij elke les geef je in je lesvoorbereiding aan aan welke competentie(s) je tijdens die les wilt werken en daar zal je mentor, AB'er en vakdocent dus ook tijdens je les naar kijken en je hierin begeleiden. Als je denkt dat je genoeg hebt geoefend met een bepaalde competentie en denkt dat je zover bent om de competentie te laten aftekenen dan kan je vragen of je AB'er na een les, waarbij je duidelijk laat zien dat je aan de competentie werkt, deze kan laten aftekenen. Dit gebeurt in overleg met je stagementor.

Let op: Het is dus belangrijk dat je vaker hebt laten zien (bewezen) dat je aan een competentie hebt gewerkt en deze hebt ontwikkeld en je AB'er moet de competenties aftekenen op minimaal het niveau van 'competent'.

Je AB'er is hoofdverantwoordelijk voor het aftekenen van de competenties. Uiteraard gebeurt dit wel in overleg en samenwerking met je stagementor.

Voor de minor is het dus belangrijk dat je de praktijkcompetenties op minimaal competent niveau hebt ontwikkeld en dat je dit laat zien. Jij kan dus vooraf zelf aangeven dat je 'competent' bent in een bepaalde competentie, maar dit moet je dan wel tijdens de minor laten zien. Zowel je stagementor als je AB'er moeten van mening zijn dat je je op de desbetreffende competenties op het niveau van competent hebt ontwikkeld.

Jij maakt zelf een eindreflectie op je competenties nav hoe je deze gedurende je stage hebt ontwikkeld.

Hiervoor gebruik je de feedback van je stagementor en AB'er van het beoordelingsinstrument en je alactmodellen. Het eindreflectie verslag en een kopie van de beoordelingsinstrumenten neem je op in je portfolio en in je praktijkmap. (summatieve evaluatie)

3.5.5 Eindbeoordeling IF praktijk

Je IF praktijkleren is voldaan als de volgende zaken in orde zijn:

Inleveren praktijkmap met:

- Lesvoorbereidingsformulieren
- Beoordelingsformulier praktijkcompetenties, Voldaan afgetekend door je AB'er en stagementor
- Begeleidings/Evaluatieformulieren van je stagementor voor de gegeven lesactiviteiten (logboekantekeningen van je stagementor)*
- Evaluatieformulieren van de vakdocenten
- Alactmodellen
- Zelfreflectie van de praktijkcompetenties
- Overige praktijkopdrachten

Samengevat/Belangrijk:

- Jij bent verantwoordelijk voor je eigen leerproces;
- Je maakt aan het begin van de praktijkleren een praktijkwerkplan;
- In de minor is een juiste beroepshouding ook een aandachtspunt;
- Alle vakdocenten kunnen geraadpleegd worden tijdens de praktijkleren;
- Aan het eind van de Praktijkleren wordt gekeken of je aan de competenties hebt voldaan op het niveau "competent"; Zowel je stagementor als een AB'er vullen het beoordelingsformulier praktijkcompetenties met feedback en ondertekenen dit. Als zowel stage en je stagementor dit beiden een voldaan voor je stage hebben ondertekend dit het geval is dan is je praktijk Voldaan.
- Je legt je praktijkwerkplan aan het begin van je stage voor aan je AB'er en mentor;
- De vormingsgebieden Taal en Rekenen gebruiken een kijkwijzer tijdens het begeleiden en beoordelen van de studenten;
- Aan het eind van het praktijkleren maak je een eindevaluatie van al je behaalde competenties

Praktijkopdrachten

PO 1 Een beschrijving van de school en de klas

Maak een beschrijving van je (eerste) algemene indruk van de school en je klas. Denk hierbij aan:

- Schoolgebouw, omgeving
- Visie, missie van de school
- Het aanwezige materiaal, de gebruikte methoden in je klas
- Sfeer op de school en in de klas
- Eigen invulling:.....

PO 1a Beginsituatie bepalen van de school en van de klas

Zoals in de voorgaande jaren ga je in de eerste week de beginsituatie van je klas en de school bepalen. Hierbij kan je verschillende instrumenten gebruiken waarvan je een goed beeld kan krijgen van de school en van je nieuwe stageklas. De beginsituatie is van groot belang omdat dit bepaalt hoe je verder kan werken op deze nieuwe school en in deze nieuwe klas tijdens de komende praktijkweken.

Competenties:

Interpersoonlijk competent

In de klas toont de student dat hij/zij:

- kan beschrijven wat de communicatiepatronen zijn in zijn (cultureel heterogene) klas en hoe de sociale verhoudingen liggen. Hij weet hoe hij een en ander zonedig kan verbeteren.

Pedagogisch competent

In de klas toont de student dat hij/zij:

- door middel van observeren een goed beeld vormt van het sociale klimaat in zijn klas, van de sociale-emotionele ontwikkeling van een leerling of een groep leerlingen en van de vorderingen die zij maken op het gebied van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

Vakinhoudelijk en didactisch competent

In de klas toont de student dat hij/zij:

- een goed beeld vormt (correcte beginsituatie schetst) van de mate waarin de kinderen de leerinhoud beheersen en van de manier waarop ze hun werk aanpakken.

Competent in het samenwerken met collega's

Tijdens de stage toont de student dat hij/zij:

- zijn mentor van belangrijke informatie voorziet en gebruik maakt van de informatie die hij van zijn mentor krijgt.
- collega's kan aanspreken en zelf aanspreekbaar is als het gaat om het vragen of geven van hulp bij het werk.

PO 2 Lesgeefactiviteiten

Je geeft op iedere stageschool minimaal 5 lessen:

- 1 les van taal
- 1 les van rekenen en
- 3 lessen van andere vakken.

Je mag binnen deze 5 lessen ook integreren, dus bijvoorbeeld een taalles combineren met een ander vak. Verder willen we dat je differentiatie laat zien tijdens de lessen (op niveau, tempo, interesse, belangstelling, leerstijl etc.)

Hiervoor maak je een lesvoorbereidingsformulier. Je stagementor en/of AB'er vullen een evaluatie/beoordelingsformulier in van elke les die je geeft.

Je maakt van elke lesactiviteit een alactmodel van je gegeven lessen/activiteiten op je stageschool (Zie de bijlagen). Indien je meer dan twee lessen geef op een dag, maak je een dag-alactmodel.

Competenties:

Zie alle competenties op het Beoordelingsformulier praktijkcompetenties.

In het beoordelingsformulier van de praktijkcompetenties kun je zelf kijken aan welke competenties je tijdens de lessen wilt werken, aangezien je een beperkte tijd hebt op de stageschool verwachten we niet dat je aan alle competenties van het formulier werkt. Dit is uiteraard ook afhankelijk van je eigen leerdoelen/competenties die je wilt bereiken aan de

hand van je POP (praktijkwerkplan).

PO 2a Lesovergangen:

Gebruik zoveel mogelijk tussen de verschillende vakken door lesovergangen. Dit om de leerlingen een 'boost' te geven voor de volgende les. Het kan een lesovergang zijn die de volgende les introduceert, maar kan ook iets leuks zijn zodat de leerlingen even kunnen ontspannen.

Competenties:

Interpersoonlijk competent

In de klas toont de student dat hij/zij:

- Een goed klimaat kan scheppen met de kinderen en tussen de kinderen onderling.
- Leiding kan geven aan de kinderen in de stageklas, maar geeft hun ook verantwoordelijkheid en een eigen inbreng.

PO 3 Materiaal/leermiddelen ontwikkelen (differentiatie)

Voor je differentiatie in je les, ontwikkel je eigen differentiatiemateriaal of didactische leermiddelen voor de leerlingen. Deze materialen pas je ook toe. Dit kan als aanvulling op bestaande methoden, of voor een eigen ontwikkelde les.

Competenties:

Vakinhoudelijk en didactisch competent

In de klas toont de student dat hij/zij:

- zich een goed beeld kan vormen van de mate waarin de kinderen de leerinhoud beheersen en de manier waarop ze hun werk aanpakken
- hierbij passende opdrachten, werkvormen en kernactiviteiten bij de beginsituatie kan bedenken en organiseren die de leerlingen aanzet tot zelfwerkzaamheid of juist gezamenlijke speelleeractiviteiten, waarbij hij inspeelt op de verschillen tussen kinderen door te differentiëren (tempo, niveau, leerstijl, taal, soc.-cult. achtergrond e.d.).
- opdrachten, oefeningen en toetsen die de leerlingen moeten uitvoeren zelf foutloos (qua taal en inhoud) kan maken, uitbeelden/demonstreren, uitleggen en uitbreiden.
- rekening houdt met de belevingswereld van de kinderen en aansluit bij de actualiteiten

Organisatorisch competent

In de klas toont de student dat hij/zij:

- organisatievormen zoals klassenopstelling, groepsindeling en leermiddelen en leermaterialen gebruikt die de gewenste leerdoelen en leeractiviteiten ondersteunen.

PO 4 Verwerking in de praktijkmap/portfolio

Het is de bedoeling dat alle opdrachten apart verwerkt worden in het portfolio. Maak zelf een duidelijke onderverdeling hiervan (bijv. met tabbladen). Per opdracht geef je aan hoe je je competenties hebt gehaald, je kunt dit op verschillende manieren bereikt hebben en je kunt vaker dingen hebben uitgeprobeerd om je ontwikkeling van de competentie te verbeteren. De beoordelingsformulieren dienen per opdracht erbij opgenomen te zijn.

PO 4a Zelfreflectieopdracht:

Maak aan het eind van je stageervaringen een zelfreflectie van je stage op Aruba.

Hoe heb je je stage in het algemeen ervaren?

Komen je verwachtingen overeen met je ervaringen van je stage op Aruba?

Heb je je leerdoelen/competenties behaald en hoe?

Wat neem je mee voor jouw ontwikkeling als leerkracht in je opleiding in Nederland?

Competent in reflectie, onderzoek en ontwikkeling

- De student is in staat op een onderzoeksmatige manier te werken aan de ontwikkeling van zijn bekwaamheid, op basis van een goede analyse van zijn competenties.

Studiepuntbelasting Minor

Studiepuntbelasting	
De IF-minor heeft een studiebelasting van in totaal 15 EC's, dit staat voor 15x28=420 uur. De studieuren zijn als volgt verdeeld:	
Vorbereidende bijeenkomst, intakeassessment, formatieve evaluatie, maken en bijstellen POP	16 uur
Intervisie/supervisie op IPA met landenbegeleiders en andere begeleidingsmomenten	3 uur
Workshops bijeenkomsten opdrachten	
Archeologie: Arubaans en Indiaans verleden	10 uur
Rol als wereldburger	10 uur
Meertaligheid op Aruba	8 uur
Het Arubaanse Onderwijs: Onderwijsvernieuwingen op macro, meso en microniveau	6 uur
Het Arubaans Onderwijs: achtergronden en ontwikkelingen	40 uur
Decision Quality	25 uur
'Lago' en Monumentenwandeling	10 uur
Arubaanse ecologie/Flora en Fauna	10 uur
Arubaanse Geologie	10 uur
Presentatie opdrachten	
Presentatie Nederland en Aruba	16 uur
Praktijk	
De praktijk omvat uur de uren zijn onderverdeeld in:	
Vorbereidende praktijk-bijeenkomsten/-workshops op het IPA	6 uur
18 stagedagen	144 uur
Extra voorbereiding, reflectie & afronding (waaronder praktijkmap)	42 uur
Zelfstudie	24 uur
Summatieve assessment	
Portfolio	24 uur
IF eindgesprek	16 uur
Totaal	420 uur

Contactgegevens minordocententeam

Kees de Jong	madjc.co@setarnet.aw
Jessica van der Linden-Maduro	jessica.maduro@gmail.com
Sergio Tromp	srtromp@yahoo.com
Irayka Yanez	irayka.yanez@ipa.aw
Jose Fernandes Perna	jose.fernandesperna@ipa.aw
Roke Hoen	sha_hoen@yahoo.com
Luc Alofs	alofsaruba@setarnet.aw
Mirscha Winterdal	mirscha.winterdal@ipa.aw
Regine Croes	regine.croes@gmail.com
Tae Harte	tae_icto@yahoo.com

Coördinatie Minor

Kees de Jong	
Maya Artist	maya.artist@ipa.aw

Een speciaal dankwoord gaat uit naar de directie van het IPA, die de IF-minor mogelijk heeft gemaakt en naar de docenten en het IPA personeel die hebben bijgedragen aan de totstandkoming en de uitvoering van deze minor:

Ava Thodé, Marilyn Richardson, Ingrid Kuiperdal, Roke Hoen, Jose Fernandes Perna, Luc Alofs, Mirscha Winterdal, Regine Croes, Tae Harte, Shamira Tromp, Donny Kock, Ingrid Captain, Tina Nurse en de begeleidende vakdocenten van het IPA.

Namens het IF team dagopleiding

Kees de Jong
 Jessica van der Linden
 Sergio Tromp
 Irayka Yanez
 Maya Artist

Bronnen

www.lerarenweb.nl
www.nosaruba2025.com
www.savantis.nl
www.digitaleuniversiteit.nl

KPC-groep (2003) *Aan de slag met actief burgerschap, Handreiking voor scholen PO en VO.* 's Hertogenbosch.

Ministerie van Onderwijs (2007), *Plan Nacional di Aruba (2007-2017)*, Oranjestad, Aruba

Gebruikte literatuur/bronnen tijdens IF

Ebbens, S., Ettehoven, S., Rooijen van, J. (1997) *Samenwerkend leren: praktijkboek*, Wolters-Noordhoff: Groningen

Ebbens, S. Ettehoven, S. (2005) *Actief leren: Bronnenboek*, Wolters-Noordhoff: Groningen/Houten

Hoogeveen, P., Winkels, J. (2005) *Het didactische werkvormenboek: Variatie en differentiatie in de praktijk*. Koninklijke Van Gorcum: Assen

Pinkse, F., Smits, B. *Handboek Werken in Hoeken: groep 1 t/m 8*. DELUBAS: Drunen

Department of economic affairs, commerce and industry. *Aruba's Positive Core: A Discovery of Aruba at its Best*, Oranjestad, Aruba

Department of economic affairs, commerce and industry, *'-Nos Aruba 2025- Sustainable development Symposium, 26 april 2008'*. Oranjestad, Aruba

National Integrated Strategic plan, Aruba 2025

Literatuur:

Bijlagen

Algemene bijlagen

- IF-rooster
- IF-kalender
- IF-landengroepen
- IF-competentielijst

Intakeassessments

- Intakeassessment Algemene IF-vaardigheden/competenties
- Intakeassessment Praktijk

Praktijkbijlagen

- IF Praktijkwerkplan
- Planning IF Praktijkactiviteiten
- Evaluatie- en begeleidingsformulier geobserveerde les
- IF lesvoorbereidingsformulier
- IF lesvoorbereidingsformulier (verkorte versie)
- ALACT-model

Beoordelingsinstrumenten

- Beoordelingsinstrument Algemene IF vaardigheden/competenties
- Beoordelingsinstrument Praktijkcompetenties
- Beoordelingsinstrument Nederland presentatie
- Beoordelingsinstrument Spiel essay
- Beoordelingsinstrument Spiel fotoalbum
- Beoordelingsinstrument Casus decision quality
- Beoordelingsinstrument Portfolio (praktijkmap)
- Beoordelingsinstrument IF eindgesprek

Algemene Bijlagen

Intakeassessments

Praktijkbijlagen

Beoordelingsinstrumenten